

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMAI

Kalvarijų g. 1, Vilnius. Tel. (+370 5) 2754241, el. p. info@architekturumai.lt, www.architekturumai.lt
Atsiskaitomoji sąskaita LT50 7044 0600 0606 7130 AB SEB, kodas 70440. Įstaigos kodas 301111540

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

2024-08-27 Nr. S24/08/206

El. paštas: info@am.lt
asta.rokickiene@am.lt
marius.rimkevicius@am.lt

Kopija:

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

El. paštas: bendrasisd@vrm.lt

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

El. paštas: LRVkanceliarija@lrv.lt

DĖL STATYBOS TECHNINIO REGLAMENTO STR 2.07.02:2024 „SLĖPTUVĖS, KOLEKTYVINĖS APSAUGOS STATINIO IR PRIEDANGOS PROJEKTAVIMO IR ĮRENGIMO REIKALAVIMAI“ PAKEITIMŲ

Lietuvos architektų rūmuose (toliau – **Rūmuose**) veikianti, 2023-06-22 suformuota, tarpinstitucinė darbo grupė, susidedanti iš atestuotų architektų ir statybos inžinierių, praktinio taikymo aspektu, nagrinėjanti slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių (toliau – **KAS**) ir priedangų reglamentavimo ir įrengimo klausimus, suformulavo šiame rašte išdėstytus siūlymus 2024-02-28 priimto Statybos techninio reglamento STR 2.07.02:2024 „Slėptuvės, kolektyvinės apsaugos statinio ir priedangos projektavimo ir įrengimo reikalavimai“ (toliau – **STR 2.07.02:2024**)¹ pakeitimams ir papildymui.

Reikalavimas įrengti priedangas Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo 28 straipsnio 4 dalimi nustatytas tik naujai statomiems visuomeninės paskirties statiniams ir netaikomas šių statinių rekonstravimo ir (ar) kapitalinio remonto atvejais. Dėl šios priežasties, reikalingas šalies gyventojų saugai užtikrinti priedangų skaičius, šiuo metu jau intensyviai urbanizuotose teritorijose, liks neišpildytas. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2024 m. balandžio mėnesį skubiai bandyta vykdyti esamų priedangų ir KAS inventorizavimo iniciatyva, rodo, kad Vyriausybė šią problemą siekia spręsti pritaikydama esamus statinius ir (ar) patalpas. Vis dėlto, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022-12-29 nutarimu Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – **Vyriausybės nutarimu**) patvirtintu *Slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių ir priedangų poreikio nustatymo, parinkimo, žymėjimo, jų parengties organizavimo ir naudojimo tvarkos aprašo* (toliau – **Aprašo**)² 23.3

¹ Statybos techninis reglamentas STR 2.07.02:2024 „Slėptuvės, kolektyvinės apsaugos statinio ir priedangos projektavimo ir įrengimo reikalavimai“ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. D1-63 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.07.02:2024 „Slėptuvės, kolektyvinės apsaugos statinio ir priedangos projektavimo ir įrengimo reikalavimai“ patvirtinimo“

² Slėptuvių, kolektyvinės apsaugos statinių ir priedangų poreikio nustatymo, parinkimo, žymėjimo, jų parengties organizavimo ir naudojimo tvarkos aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022-12-29 nutarimu Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo įgyvendinimo“ https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/044f60e1875e11edbdcebd68a7a0df7e/asr#part_5b88bd5c93b94322825fade3b5a72978

papunkčiu **priedangos parenkamos atsižvelgiant į aplinkos ministro nustatytus priedangų įrengimo reikalavimus**. Vadinasi STR 2.07.02:2024 reikalavimai turi būti taikomi ir pritaikant naudojimui jau įrengtas priedangas ar siekiant jas įrengti jau pastatytuose statiniuose. Pastebime, kad dalis STR 2.07.02:2024 reikalavimų yra pertekliniai ir apriboja galimybę operatyviai įrengti priedangas jau pastatytuose statiniuose, dalis – atvirkščiai – yra nepakankami ar suformuluoti netiksliai, taip neužtikrinant priedangoms pagal paskirtį eksploatuoti reikalingų sprendinių.

Siekiant kuo operatyvesnio pasirengimo ir pakankamai tankaus žmonių trumpalaikiai (iki kelių valandų) apsaugai skirto statinių ir patalpų tinklo suformavimo, **siūlome apsvarstyti galimybę Vyriausybės nutarimą papildyti nauja padidinto saugumo patalpos (toliau – PSP) kategorija**. PSP Vyriausybės nutarimu galėtų būti nustatomi minimalūs privalomai reikalavimai, kad jomis galima būtų naudotis kilus ekstremaliai situacijai, kartu numatant pereinamąjį laikotarpį padidinto PSP rekonstruoti ir pritaikyti priedangos ar KAS reikalavimams išpildyti ir funkcijoms atlikti. Kartu, siekiant operatyvesnio esamų patalpų, kurios Lietuvos miestų savivaldybių buvo atrinktos kaip tinkamos žmonių apsaugai, ekstremaliųjų situacijų metu, pritaikymo bei naujų priedangų, atitinkančių STR reikalavimus projektavimo, teikiame Rūmų siūlymus dėl STR 2.07.02:2024 reglamentavimo tikslinimo ir (ar) papildymo:

1. Prašome STR 2.07.02:2024 papildyti maksimalaus žmonių kiekio, galinčio būti pastate vienu metu, vertinimo metodika prekybos paskirties pastatams.

Aktualioje STR 2.07.02:2024 151-152 punktų redakcijoje nurodyta, kad KAS ar priedangos plotas parenkamas pagal pastato projekte numatytų būnančių ar dirbančių gyventojų skaičių. Pažymime, kad STR 2.07.02:2024 ar Aprašas nereglementuoja kaip nustatomas maksimalus pastate vienu metu galinčių būti asmenų skaičius. Rūmų vertinimu, reglamentavimu neturėtų būti sudaromos galimybės manipuliuoti šiuo skaičiumi, pvz. nurodant neatitinkančius realybės žmonių kiekius technologiniame projekte ar techninėje užduotyje. Pagal galiojančius normatyvus, siekiant nustatyti maksimalų prekybos paskirties statinyje galinčių būti asmenų skaičių turi būti vadovaujama Visuomeninių statinių gaisrinės saugos taisyklių³ 10 lentelėje nurodomais minimaliais patalpų plotais, skiriamais vienam asmeniui. Vis dėlto, pagal šias taisykles nustatomas asmenų skaičius gerokai viršija realiomis sąlygomis fiksuojamą maksimalų vienu metu pastate būnančių asmenų skaičių.

Siūlome STR 2.07.02:2024 papildyti maksimalaus asmenų skaičiaus, būnančių prekybos paskirties pastate, nustatymo metodika ar vienam asmeniui minimaliai priskiriamu plotu, kuris būtų vienodai taikomas visiems prekybos paskirties statiniams. Žemiau pateikiame galimą metodikos sprendinių pavyzdį:

Prekybos salės plotas, m ²	Vienam žmogui tenkantis prekybos salės plotas, m ²	Pastaba
50-1500	15	Aptarnaujantis personalas neįskaičiuojamas
1501-10000	20	Aptarnaujantis personalas neįskaičiuojamas
10001 ir daugiau	Pagal technologinę užduotį	

2. Siūlome atsisakyti STR 2.07.02:2024 127 punktu KAS atžvilgiu taikomų higienos normų reikalavimų, apibrėžiančių minimalius patalpų mikroklimato parametrus gyvenamosios paskirties patalpoms. Primename, kad panaudojimo pagal paskirtį metu visi KAS yra skirti užtikrinti kuo didesnio žmonių skaičiaus gyvybės ir sveikatos apsaugą kilus ekstremaliai situacijai, pvz. prasidėjus karo veiksams. Projektuojant ir statant priedangas bei KAS turi būti

³ Visuomeninių statinių gaisrinės saugos taisyklės patvirtintos Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-01-17 įsakymu Nr. 1-14 „Dėl visuomeninių statinių gaisrinės saugos taisyklių patvirtinimo“

orientuojamasi į minimalių sąlygų išgyvenimui užtikrinimą, o ne įprastomis sąlygomis, pastatams higienos normose nustatytų reikalavimų išpildymą. Aiškus minimalių mikroklimato reikalavimų KAS ir priedangoms nustatymas suteiks galimybę pritaikyti daugiau kitos, nei gyvenamoji, paskirties patalpų ir statinių (sandėliavimo, gamybos ir t.t.) KAS funkcijoms atlikti ir padidins tinkamų naudojimui inventorizuotų KAS kiekį, todėl siūlome pakeisti STR 2.07.02:2024 127 punktą ir jį išdėstyti taip:

127. Ekstremaliosios situacijos ar karo metu kolektyvinės apsaugos statinyje šildymo sistema turi palaikyti bent 2°C didesnę nei rasos susidarymo taškas, ant konstrukcijų paviršiaus, temperatūrą šiltuoju metų laikotarpiu, pagal karščiausio vasaros mėnesio temperatūrą, ir ne žemesnę kaip +10°C temperatūrą šaltuoju metų laikotarpiu, jeigu pagal patalpos eksploatacijos taikos metu reikalavimus nereikalinga aukštesnė temperatūra. nei higienos normų reglamentuojama minimali temperatūra gyvenamosios paskirties pastatuose [4.8].“

3. **Rekomenduojame peržiūrėti ir sugriežtinti STR 2.07.02:202 reikalavimus priedangų ir KAS patalpų vėdinimui.** Rūmų vertinimu, neįrengus tinkamos cheminę, radioaktyvią ar biologinę taršą šalinančios vėdinimo sistemos, nepriklausomos nuo išorinių energijos maitinimo šaltinių, sukeliamas didelis pavojus priedangose ir KAS (I, II, III lygio) besislepiančių asmenų sveikatai ir gyvybei. Sutinkame, kad atsižvelgiant į STR 2.07.02:2024 92.1 ir 92.2 papunkčių reglamentavimą II ir III lygio KAS nėra skirti apsaugoti nuo jonizuojančiosios spinduliuotės, kenksmingų medžiagų, dujų ir aerozolių. Vis dėlto, ginkluoto konflikto atveju, kinetinės grėsmės gali kilti kartu su kenksmingų dujinių medžiagų poveikio grėsme ir asmenys, slėpdamiesi nuo kinetinės grėsmės II lygio KAS, įrengtoje pagal reglamento 134 punkto reikalavimus, taps labai pažeidžiami papildomai kilusiam ar kaip tiesioginė kinetinio poveikio pasekmė atsiradusiam nuodingų medžiagų poveikiui, kurių, reglamento reikalavimus atitinkanti sistema nefiltruos ir tiesiogiai teks į KAS patalpas. Dėl šios priežasties, **siūlome keisti STR 2.07.02:2024 92.1, 92.2 ir 92.3 papunkčiuose pateikiamą KAS skirstymą pagal rizikos veiksnių grupes ir visuose KAS užtikrinti minimalaus lygio apsaugą nuo pagrindinių grėsmių gyvybei, įskaitant jonizuojančiosios spinduliuotės ir kenksmingų medžiagų, dujų ir aerozolių poveikį.**
4. STR 2.07.02:2024 137 punktu I lygio KAS statinių vėdinimui keliami tokie patys reikalavimai kaip ir slėptuvėms, t. y. nukreipiama į to paties reglamento 55 punktą, kuriuo vadovaujantis I lygio KAS mikroklimatas vertinamas tik pagal anglies dioksido (CO₂) kiekį patalpų ore. Reglamento reikalavimai, net ir įrengiant apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės ir cheminių medžiagų, pateikiami tik CO₂ koncentracijai patalpų ore. Atkreipiame dėmesį, kad remiantis užsienio šalių (pvz.: Suomijos Respublikos) patirtimi, reikalavimai vėdinimo sistemoms nustatomi pagal šios sistemos rodiklį, rodančių teršalų pašalinimo iš tiekiamo į patalpas oro, vertes. Tokiu būdu, slėptuvės ir I lygio KAS vidaus oro kokybei užtikrinti reikalingi sprendiniai gali būti parenkami atsižvelgiant į vėdinimo įrenginio našumą, eksploatacines savybes ir plotą kurį gali aptarnauti šis įrenginys. Siekiant, kad slėptuvių ir I lygio KAS projektų sprendiniai užtikrintų tiekiamo oro kokybę ir vadovaujantis STR 2.07.02:2024 13 ir 92.3 punktu imperatyviu reglamentavimu siūlome pakeisti STR 2.07.02:2024 55 punktą ir jį išdėstyti taip:

„55. Į slėptuvės patalpas tiekiamo lauko oro kiekis nustatomas toks, kad patalpose CO₂ koncentracija neviršytų 10000 ppm. ~~kai~~—Slėptuvėje turi būti įdiegta apsauga nuo jonizuojančiosios spinduliuotės – radioaktyviųjų medžiagų arba 15000 ppm—kai slėptuvėje diegiama apsauga nuo ir biologinių, cheminių medžiagų dujų ir aerozolių pavidalu. Oro išvalymo įrenginio (-ių) eksploataciniai parametrai parenkami atsižvelgiant į planuojamą slėptuvėje būsiančių žmonių kiekį.“

Papildomai rekomenduojame keisti ir STR 2.07.02:2024 175 punktą ir nustatyti privalomus minimalius reikalavimus priedangos vėdinimui, nes reglamentu statytojui suteikiama teisė savo nuožiūra, vėdinimo sistemos neįrengti apskritai. Manome, kad toks sprendimas sukelia papildomą pavojų priedanga besinaudojantiems asmenims jau aprašytą šių pasiūlymų 3 punkte (taip pat detaliau žr. Priede), todėl Siūlome pakeisti STR 2.07.02:2024 175 punktą ir jį išdėstyti taip:

*„175. Priedangoje ~~statytojo (užsakovo) pageidavimu gali turi~~ **būti** suprojektuota ir įrengta nepriklausoma nuo pastato sistemų ir (ar) išorinio elektros šaltinio vėdinimo sistema atitinkanti 55 punkto reikalavimus.“*

5. **Atkreipiame dėmesį į STR 2.07.02:2024 nepakankamą reikalavimų slėptuvės, priedangos ar KAS pritaikymo riboto judumo asmenims detalumą.** Vadovaujantis Statybos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punktu statybos techniniai reglamentai nustato statinių, jų statybos, naudojimo ir priežiūros techninius reikalavimus tiesiogiai arba nuorodomis į standartus arba statybos ar statinių naudojimo ir techninės priežiūros taisykles. T. y. statybos techniniais reglamentais nustatomi minimalūs privalomi reikalavimai, kurie turi būti išpildomi projektuojant ir statant statinį. Statybos techniniame reglamente pateikiant rekomendacijas formuojamas ydingas teisinis reguliavimas ir tampa neaiški statybos techninio reglamento, kaip teisės akto, privalomo visiems statybos dalyviams ir fiziniams ar juridiniams asmenims, reikalavimų taikymo apimtis pagal Statybos įstatymo 8 straipsnio 2 dalį. **Dėl to siūlome STR 2.07.02:2024 palikti tik privalomus slėptuvių, priedangų ir KAS pritaikymo riboto judumo asmenims reikalavimus, taip pat papildyti nuostata, kad tuo atveju, jei priedangos ar KAS patalpas, nesant ekstremalios padėties, planuojama panaudoti ir kitai paskirčiai, taikomi tos paskirties statiniui ar patalpai Statybos techniniu reglamentu STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“⁴ nustatyti reikalavimai.**

Siūlome pakeisti STR 2.07.02:2024 20.1.3; 98 ir 158.1 punktus ir juo išdėstyti taip:

„20.1.3. Prausyklos ir dušo patalpos gali būti priskiriamos atskirai vyrams ~~ir~~ ir moterims. ~~jei yra galimybė, ir riboto judumo asmenims.~~ Vienas dušas skiriamas 20 žmonių.

*98. Kolektyvinės apsaugos statinyje turi būti ~~pritaikytas riboto judumo asmenims.~~ ~~Jei tokios galimybės nėra, turi būti užtikrinta galimybė~~ **riboto judumo** ~~tokį~~ asmenį transportuoti su kitų žmonių pagalba.*

158.1. Judėjimo takai bei įėjimas ir išėjimas ~~į priedangą turi būti pritaikyti riboto judumo asmenims.~~ ~~Jei tokios galimybės nėra,~~ Turi būti užtikrinta galimybė riboto judumo asmenį transportuoti su kitų žmonių pagalba.“

6. Atsižvelgiant į tikslinę slėptuvių, priedangų ir KAS paskirtį bei ekstremalios situacijos pobūdį, šie statiniai ar patalpos turėtų būti įrengiamos su prielaida, kad bet koks išorinis šildymo ir (ar) elektros energijos iš tinklo tiekimas negalės būti užtikrintas. Slėptuvėje, priedangoje ar KAS privalo būti suprojektuotas ir įrengtas autonominis ir (ar) rezervinis energijos šaltinis minimaliai STR 2.07.02:2024 nustatytai temperatūrai, apšvietimui, ventiliacijai, sanitarinėms ir kitoms gyvybinėms funkcijoms, apibrėžtą laiko tarpą, palaikyti. Siūlome papildyti STR 2.07.02:2024 77-87; 146-149 ir 180-183 punktus reikalavimais rezerviniams (alternatyviems) elektros energijos šaltiniams ir šių šaltinių bei tiekimo tinklų įrengimui:

6.1.papildyti STR 2.07.02:2024 projektavimo reikalavimais dėl rezerviniam energijos tiekimui reikalingų sistemų ir jų pravedimo (šachtų, kanalų) vietos parinkimo, parametrų ir apsaugos nuo išorinio poveikio;

⁴ Statybos techninis reglamentas STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019-11-04 įsakymu Nr. D1-653 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ patvirtinimo“

6.2.nustatyti reikalavimus kabelių ir kabelių linijų apsaugai nuo pažeidimo ir kinetinio poveikio;

6.3. nustatyti reikalavimus paties rezervinio energijos šaltinio apsaugai nuo kinetinio poveikio.

6. Slėptuvėse, priedangose ir KAS vadovaujantis STR 2.07.02:2024 90, 150, 184 punktų reikalavimais turi būti įrengtos gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos arba stacionarios gaisrų gesinimo sistemos. Rūmų darbo grupės vertinimu, tai yra perteklinis reikalavimas. Akivaizdu, kad dėl kinetinio išorinio poveikio sukeltamų vibracijų šios sistemos gali būti sugadintos ar suveikti nesant realaus gaisro pavojaus. Be to, gaisrų gesinimo sistemos vamzdynas ir purkštukai mažina patalpos aukštį ir taip sukelia papildomą pavojų patalpoje esantiems asmenims.

Pažymime, kad slėptuvėms, priedangoms ir KAS turėtų būti naudojamos tik rankinės gesinimo priemonės ir gaisro aptikimo ar signalizavimo sistemos. Šio reikalavimo išimtis turėtų būti numatyta tik patalpoms, kurių tikslinė naudojimo paskirtis reikalauja šias sistemas įrengti, pvz. požeminėse automobilių saugyklose, kartu planuojamose panaudoti ir priedangos funkcijoms atlikti.

Kviečiame šio rašto adresatus kreiptis į Rūmus, jei reikėtų aukščiau išdėstytų siūlymų pagrindimo ar patikslinimo. Pageidaujame įsitraukti į STR 2.07.02:2024 tobulinimo procesą, kad projektuotojams ir statybos priežiūrą atliekantiems subjektams būtų pateiktas kokybiškas, efektyvus ir aiškus dokumentas, leidžiantis operatyviai įgyvendinti Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo tikslus.

PRIDEDAMA: Lietuvos architektų rūmų darbo grupės pristatymas tema „STR problematika ir padidinto saugumo patalpų įrengimas esančiuose pastatuose, 17 lapų.

Lietuvos architektų rūmų pirmininkas

Algimantas Pliučas